
OBSAH

ÚVOD	9
1. CHARAKTERISTIKY A APLIKAČNÍ MOŽNOSTI KVALITATIVNÍHO PŘÍSTUPU	13
1.1 Základní charakteristiky kvalitativního přístupu a myšlení v psychologii	13
1.2 Rozdíl mezi kvalitativním a kvantitativním přístupem v psychologickém výzkumu	18
1.3 Možnosti a hranice aplikace kvalitativního přístupu v moderním psychologickém výzkumu	28
1.3.1 Předvýzkum a orientační výzkum	29
1.3.2 Ověření nebo „podbarvení“ výsledků statistické analýzy na případové úrovni	32
1.3.3 Zhodnocení výzkumného projektu, jeho metod či dopadů	33
1.3.4 Samostatný výzkumný projekt využívající především nebo výhradně kvalitativních metod	35
2. HISTORICKO-FILOZOFICKÉ KOŘENY KVALITATIVNÍHO PŘÍSTUPU V PSYCHOLOGII	39
2.1 Filozofické zdroje kvalitativního přístupu	42
2.1.1 Hermeneuticko-narativní tradice	43
2.1.2 Fenomenologická myšlenková tradice	45
2.2 Vývoj kvalitativního přístupu a jeho vliv na psychologii v moderní historii	50
2.3 Vývoj kvalitativního přístupu v české psychologii	59
3. ZÁKLADNÍ RÁMEC KVALITATIVNÍHO PŘÍSTUPU	69
3.1 Role a pozice výzkumníka	70
3.1.1 Vzájemná pozice mezi výzkumníkem a ostatními účastníky výzkumu	72
3.1.2 Komunikace mezi účastníky výzkumu	73
3.1.3 Posílení významu autoreflexe	75
3.1.4 Etické konsekvence změny role a pozice výzkumníka	76
3.2 Základní rámec aplikace kvalitativního přístupu	77
3.2.1 Orientace na subjekt	78
3.2.2 Kontext	80
3.2.3 Deskripce a otevřenost	81
3.2.4 Interpretace výsledků a kontrola metod	83
3.2.5 Zobecňování po krocích	84

4. TYPY VÝZKUMNÝCH PLÁNŮ A PŘÍPRAVA PROJEKTU	87
4.1 Ideový a technický plán výzkumu	87
4.2 Základní typy výzkumů v kvalitativním přístupu	92
4.2.1 Případová studie	93
4.2.2 Analýza dokumentů	98
4.2.3 Terénní výzkum	103
4.2.4 Kvalitativní experiment	109
4.2.5 Kvalitativní evaluace	116
4.3 Připravujeme výzkumnou studii	121
4.3.1 Formulace výzkumného problému	121
4.3.2 Teoreticko-kritická analýza stavu výzkumu a poznání	122
4.3.3 Ideový plán výzkumu	122
5. NEPRAVDĚPODOBNOSTNÍ METODY VÝBĚRU VÝZKUMNÉHO SOUBORU	127
5.1 Výběr výzkumného souboru v rámci kvalitativního přístupu v psychologickém výzkumu	127
5.2 Nepravděpodobnostní metody výběru výzkumného souboru	130
5.2.1 Metoda totálního výběru výzkumného souboru	131
5.2.2 Výběr vzorku metodou sněhové koule	131
5.2.3 Metoda výběru souboru samovýběrem	133
5.2.4 Metoda příležitostného výběru výzkumného souboru	134
5.2.5 Metoda záměrného (účelového) výběru	135
5.3 Vybrané otázky používání nepravděpodobnostních metod výběru výzkumného vzorku	139
6. METODY ZÍSKÁVÁNÍ KVALITATIVNÍCH DAT	141
6.1 Pozorování	142
6.1.1 Introspektivní přístup	144
6.1.2 Extrospektivní metody	150
6.2 Metoda moderovaného rozhovoru (interview)	155
6.2.1 Nestrukturované interview	157
6.2.2 Polostrukturované interview	159
6.2.3 Strukturované interview	162
6.2.4 Fáze interview	163
6.2.5 Vedení interview a techniky kladení otázek	170
6.2.6 Praktické poznámky k provádění interview	172
6.3 Skupinová interview a ohniskové skupiny	174
6.3.1 Rozdělení ohniskových skupin a jejich moderování	177
6.3.2 Příprava ohniskových skupin	181
6.3.3 Fáze průběhu ohniskových skupin	183
6.3.4 Určení velikosti a počtu skupin	185
6.4 Kvalifikovaný odhad	187
6.5 Jiné kvalitativní metody získávání dat	189
6.5.1 Textové dokumenty jako zdroj kvalitativních dat	189
6.5.2 Jiné typy dokumentů jako zdroje kvalitativních dat	190

6.5.3	Metoda životní křivky a časové křivky	190
6.5.4	Pohybové vyjádření jako zdroj kvalitativních dat	192
6.5.5	Projektivní metody	192
6.5.6	Psychosémantické metody	192
7.	METODY ZPRACOVÁNÍ KVALITATIVNÍCH DAT	195
7.1	Fixace kvalitativních dat	197
7.1.1	Audiozáznam a videozáznam	197
7.1.2	Záznamový arch	198
7.1.3	Práce s existujícími dokumenty	204
7.1.4	Výsledky odborného vyšetření jako zdroj dat	205
7.2	Zpracování dat a jejich příprava pro analýzu	205
7.2.1	Systematizace dat pro kvalitativní analýzu	209
7.2.2	Počítačový software pro zpracování dat	213
8.	METODY ANALÝZY KVALITATIVNÍCH DAT	219
8.1	Deskriptivní přístup ke kvalitativní analýze	220
8.2	Dílčí postupy analýzy kvalitativních dat	221
8.2.1	Metoda vytváření trsů	221
8.2.2	Metoda zachycení vzorců („gestaltů“)	222
8.2.3	Metoda prostého výčtu	222
8.2.4	Metoda kontrastů a srovnávání	223
8.2.5	Metoda užívání metafor	224
8.2.6	Metoda vyhledávání a vyznačování vztahů	225
8.2.7	Metoda faktorování	225
8.3	Metoda zakotvené teorie	226
8.3.1	Základní popis metody zakotvené teorie	226
8.3.2	Postupy kódování	228
8.3.3	Příklad aplikace metody zakotvené teorie	232
8.4	Obsahová analýza	238
8.4.1	Základní charakteristika obsahové analýzy	238
8.4.2	Poznámky k aplikaci obsahové analýzy	240
8.5	Narativní analýza	241
8.5.1	Možnosti popisu narativní konstrukce	243
8.5.2	Příklad narativní konstrukce	246
9.	VÝZKUMNÁ VALIDITA A METODY JEJÍ KONTROLY	255
9.1	Pojem validity v kontextu psychologického výzkumu	255
9.2	Různé přístupy k validitě v psychologickém výzkumu	259
9.2.1	Odmítnutí validity	261
9.2.2	Přehodnocení tradičního chápání validity	262
9.3	Metody a techniky kontroly validity	263
9.3.1	Techniky kontroly validity týkající se získávání dat	264
9.3.2	Techniky kontroly validity týkající se povahy dat	266
9.3.3	Techniky kontroly validity týkající se role výzkumníka	267
9.3.4	Techniky kontroly validity týkající se výběru účastníků výzkumu	268

9.3.5	Techniky kontroly validity týkající se povahy vzorku	269
9.3.6	Techniky kontroly validity týkající se analýzy a interpretace	270
9.3.7	Techniky kontroly validity související s reflexní a diagnostickou povahou výzkumu	271
9.3.8	Techniky kontroly validity týkající se nestrannosti a kritičnosti badatele	272
9.4	Faktory ohrožující validitu kvalitativního výzkumu	273
9.5	Epistemická poznámka k získávání dat	273
10.	ETICKÁ PRAVIDLA PSYCHOLOGICKÉHO VÝZKUMU	275
10.1	Zdroje etického myšlení a pravidel v moderním psychologickém výzkumu	275
10.2	Etická pravidla jako nástroj ochrany osob účastnících se výzkumné činnosti	276
10.2.1	Etická pravidla chránící účastníky výzkumu	280
10.2.2	Etická pravidla chránící výzkumníky	285
10.2.3	Jiné etické konflikty výzkumné činnosti	289
11.	KRITÉRIA HODNOCENÍ VÝZKUMŮ UŽÍVAJÍCÍCH KVALITATIVNÍHO PŘÍSTUPU A METOD	293
11.1	Jak hodnotit studie aplikující kvalitativní přístup	293
11.2	Návrh obecných kritérií pro hodnocení	302
	ZÁVĚR	307
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	311
	REJSTŘÍK VĚCNÝ	325
	REJSTŘÍK JMENNÝ	331